

Voorbeelduitwerkingen gespreksleidraad PTA muziek - vmbo

Aan de hand van dit document kun je als vaksectie met elkaar in gesprek gaan over het opzetten of verbeteren van het PTA muziek. De vragen helpen je om gezamenlijk beredeneerde keuzes te maken die aansluiten bij landelijke eisen, visie en beleid op schoolniveau en jullie wensen en inzichten op vakniveau. Bij elke vraag is ter illustratie een tweetal voorbeelduitwerkingen opgenomen.

1. Wat is de onderwijsvisie van de school? Waarmee profileert jouw school zich? Hoe wil je dit verwerken in het PTA muziek vmbo?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
Onze school profileert zich op verschillende wijzen. Zo zijn we zowel een cultuurprofielschool, UNESCO-school als Topsport Talentschool. In ons PTA sluiten we vooral aan bij het cultuurprofiel van onze school. Dat is zowel terug te zien in het aanbod van de verschillende kunstvakken als in het curriculum van andere vakken. Zowel in reguliere lessen (zoals bij Nederlands, MVT, geschiedenis) als tijdens projectweken en (buitenlandse) schoolreizen komen thema's uit de hedendaagse kunstwereld aan bod. Binnen de creatieve vakken ligt de nadruk op het ontwikkelen van talenten. In de onderbouw zijn de leerlingen vooral bezig met het ontdekken van hun talenten: hier komen leerlingen in aanraking met zoveel mogelijk verschillende kunstvakken (drama, muziek, dans, tekenen en handvaardigheid). In de bovenbouw ligt de focus meer op talentontwikkeling, waarbij we ons vooral richten op de uitvoerende kant van de disciplines. Leerlingen specialiseren zich doordat zij één of meerdere creatieve vakken als eindexamenvak kiezen. Om leerlingen goed te laten doorstromen van onderbouw naar bovenbouw, hebben we per kunstvak een doorlopende leerlijn.	Op onze school vinden we zelfstandig én samenwerkend leren heel belangrijk. Daarbij is er veel aandacht voor begeleid keuzes maken. Bij het vak MotiVactie werken leerlingen zelfstandig en in groepjes aan opdrachten en ontdekken ze waar ze goed in zijn. Leerlingen kunnen vakken op een hoger niveau volgen, passend bij hun talenten. Wij willen hierbij aansluiten door het keuzevak muziek op het vmbo aan te bieden én de keuzemogelijkheden binnen het vak. Daarnaast kunnen leerlingen kiezen voor verdieping binnen een discipline door middel van (kunst)projecturen onder schooltijd en deelname aan een culturele en/of kunstzinnige activiteit buiten schooltijd, waaronder een filmcrew, bandjesproject, dansklas, atelier en/of muziektheatervoorstelling. We merken dat betrokkenheid bij activiteiten buiten de les de relatie van leerlingen met onze school versterkt.

2. Wat is de visie op toetsing en examinering van de school? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
Op onze school liggen de SE-toetsen zoveel mogelijk vast in toetsweken. Met muziek sluiten we daar met onze (enkele) schriftelijke toetsen bij aan. De praktijkopdrachten worden voorafgaand aan deze toetsweken afgesloten. We letten in de bovenbouw goed op de afsluitende functie van toetsing. Dat betekent ook dat zeker de praktische gerichte SE-toetsen een substantiële omvang hebben.	Als school willen we de ontwikkeling van leerlingen zichtbaar maken. Het leren en zicht krijgen op het eigen leerproces vinden we voor onze leerlingen waardevol voor hun toekomst. In de onderbouw ligt bij muziek de focus op het creatief proces. Leerlingen leggen dit vast in een digitaal portfolio. Deze manier van werken wordt voor het praktijkdeel zoveel mogelijk voortgezet in de bovenbouw, bijvoorbeeld bij muzikale improvisatie of de presentatie van eigen of cover songs. In het portfolio leggen leerlingen ook vast welke feedback ze hebben ontvangen en wat ze hiermee doen. Het digitaal portfolio telt eenmalig mee als SE-toets.

3. Het schoolexamen heeft een afsluitend karakter dus een beperkt aantal toetsen op eindniveau, met substantiële inhoud in plaats van voortgangstoetsen en huiswerkopdrachten. Hoe geef je dit vorm in je PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
Om het belang van de praktische vaardigheden te benadrukken, kiezen wij ervoor om deze zowel in jaar 3 als 4 door middel van SE's te toetsen met een zwaardere weging in jaar 4.	Met onze leerlingen werken we bij muziek in de onderbouw uitsluitend formatief. Het eerste summatieve meetmoment dat ook meeweegt in het PTA, is een toets aan het eind van leerjaar 3 waarin we de luistervaardigheid testen aansluitend bij MU/K/7-9. Bijkomend voordeel van slechts één SE-toets in leerjaar 3 is dat leerlingen die uit havo 3 of 4 instromen in klas 4 vmbo tl/gl slechts één SE-toets hoeven in te halen.

4. Wat is de gezamenlijke visie van de vaksectie op muziek? En hoe verwerk je dit in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
In de bovenbouw richten we ons op talentontwikkeling. We vinden het daarom in de eerste plaats belangrijk om bij te dragen aan de ontwikkeling van de praktische muzikale vaardigheden, dat wil zeggen zingen, spelen, componeren, improviseren en luisteren (luistervaardigheid). Hierbij willen we aansluiten bij het referentiekader en de muzikale identiteit van de leerlingen. We focussen ons in het PTA dan ook vooral op de praktische muzikale vaardigheden.	Muziek draagt bij aan de identiteitsontwikkeling van de leerlingen. Het vak in de bovenbouw biedt de leerlingen ruimte en inspiratie zich te ontwikkelen tot actieve deelnemers aan de muziekcultuur. Het vak is bij uitstek vorming in de brede zin van het woord, waarbij ruimte is voor persoonlijke ontwikkeling, gekoppeld aan een levensechte context en maatschappelijke thema's. Zo nemen we in ons PTA een project op waarbij muziek wordt gemaakt met bewoners van een lokale zorginstelling en bezoeken we verschillende concerten.

5. Welke bronnen gebruik je bij het op-/bijstellen van je PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
We gebruiken in elk geval het examenprogramma Muziek (raadpleegbaar op www.examenblad.nl), zoals dat beschikbaar is via examenblad.nl. Ook benutten we de digitale handreiking Muziek (SLO). Daarnaast maken we gebruik van een methode en digitaal beschikbare partituren in combinatie met eigen arrangementen voor de verschillende spelstukken.	Het startpunt is het examenprogramma Muziek (raadpleegbaar op www.examenblad.nl). Daarnaast gebruiken we informatie van de digitale handreiking Muziek van SLO. Omdat het op onze school gaat om een eenmanssectie, zoek ik voor het vak en dus ook voor het PTA, gericht contact met collega's binnen de stichting en in de regio. Zo evalueer ik jaarlijks de SE-toetsen met externe muziekdocenten. Tenslotte maak ik gebruik van materiaal van landelijke en regionale muziekcentra en de vakvereniging VLS.

6. Hoe komen alle exameneenheden van het schoolexamen in balans aan bod in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
Alle exameneenheden komen in overeenstemming met het examenprogramma aan bod. We leggen als school, in aansluiting op onze visie, daarbij vooral de nadruk in zowel tijd en weging op de praktische muzikale vaardigheden: MU/K/4 (musiceren), MU/K/5 (vormgeven: improviseren/componeren), MU/K/6 (presenteren) en MU/K/7 (beluisteren). We zorgen daarbij via inhoudelijke verbindingen met andere exameneenheden voor een uitgebalanceerd PTA.	In leerjaar 3 is er een brede oriëntatie, waarbij alle exameneenheden aan bod komen in het onderwijsprogramma. We nemen echter maar één SE-toets af in leerjaar 3 waarin we niet alle exameneenheden toetsen. In het vierde leerjaar zijn er wel afsluitende schoolexametoetsen waarbij alle exameneenheden aan bod komen.

7. Hoe komen de zes algemene onderwijsdoelen uit de preambule aan bod in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
Muziek draagt bij aan de zes algemene onderwijsdoelen uit de preambule. Aansluitend bij onze visie leggen we extra nadruk op 'Leren communiceren' komt expliciet terug in het PTA. Bij het musiceren, vormgeven en presenteren (MU/K4-6) wordt naast individueel werken ook de samenwerking met anderen benoemd.	Doordat we werken met een digitaal portfolio kunnen we het leren leren en reflecteren goed koppelen en zichtbaar maken in de afsluitende toetsing. Leerlingen verdelen binnen (enkele) SE-opdrachten de verschillende eindverantwoordelijkheden binnen het creatieve proces van opdrachten, waar ze uiteindelijk ook op worden beoordeeld. Denk bijvoorbeeld aan het arrangement, de individuele instrumentale partijen of de songtekst.

8. Kies je ervoor om CE-exameneenheden ook op te nemen in het PTA? Wat zijn hierbij de overwegingen?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
Een aantal exameneenheden die op het CE aan bod komen zijn verplicht ook in het SE te toetsen. Van de andere CE-exameneenheden kiezen we, aansluitend bij onze visie op het vak drama, om DR/K/8 'Muziek en Maatschappij' en DR/K/9 'Muziek en andere kunsten' niet in het SE te toetsen. Het eindcijfer zou anders ook geen evenwichtig beeld geven van de beheersing van de verschillende exameneenheden.	We koppelen het vak muziek aan een levensechte context en maatschappelijke thema's. We nemen daarom MU/K/8 'Muziek en maatschappij' ook op in het PTA. Zo nemen we in ons PTA een project op waarbij muziek wordt gemaakt voor en met bewoners van een lokale zorginstelling.

9. Hoe passen de gekozen toetsvormen bij het doel van de verschillende toetsen in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
De toetsvormen bestaan bij ons uit enkele schriftelijke (luistervaardigheids)toetsen met analyse en toepassingsvragen, praktijkopdrachten (zonder specifiek publiek) gericht op zingen, spelen, improviseren en componeren én groepswork en presentaties, waaronder een eindexamenconcert aan medeleerlingen en externen.	De nadruk ligt op het (verder) ontwikkelen van eigen vaardigheden incl. theorie en vaktaal en op samenspel. Het gaat om toetsvormen, waaronder een presentatie van eigen werk aan medeleerlingen en een beoordelingsgesprek over (de reflectie binnen) het digitale portfolio. De leerlingen stellen mede de criteria vast, waarop zij worden beoordeeld door de docent en zijn klasgenoten.

10. In je PTA mag je schooleigen onderdelen opnemen die niet in het examenprogramma staan. Wat zijn de overwegingen om hier wel/niet voor te kiezen?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
Muziek is een podiumkunst en het is belangrijk dat de leerlingen zich daar kunnen laten zien. Daarom hebben we de klassenpresentatie in het lokale theater uitgevoerd tijdens het cultuurfestival opgenomen in het PTA.	We hebben een portfoliobeoordeling toegevoegd als onderdeel van het PTA, zodat leerlingen hun ontwikkeling kunnen laten zien. Dat is voor hen motiverend. In dit portfolio staan bijvoorbeeld opnames van improvisaties en presentaties uit de twee jaar bovenbouw en reflectie en feedback op deze momenten.

11. Hoe zijn de SE-toetsen over de leerjaren van de bovenbouw verdeeld?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
We hebben de SE-toetsen over jaar 3 en 4 verdeeld, waarbij de theorie met name in jaar 4 getoetst wordt. We hebben voor de leerlingen die uit havo 3 of 4 instromen in klas 4 vmbo tl/gl een inhaalprogramma voor de gemiste SE-onderdelen. Dit inhaalprogramma bestaat uit een aantal gecombineerde praktijkgerichte SE's.	Aansluitend bij onze keuze om in jaar 3 vooral formatief te werken, hebben we bijna alleen SE-toetsen in klas 4. Dit zorgt ervoor dat leerlingen die uit havo 3 of 4 instromen in klas 4 vmbo tl/gl of in klas 4 overstappen naar het keuzevak muziek slechts één SE-toets hoeven in te halen.

12. Hoe wordt het PTA muziek afgestemd met de PTA's van andere vakken?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
We hebben naast vaksectieoverleg ook kunstvak-overstijgende overleggen, waar we met name kijken hoe het programma van kunstvakken inclusief ckv in het derde leerjaar en het programma van de verschillende kunstvakken elkaar kunnen ondersteunen. Zo worden de culturele activiteiten die met kunstvakken inclusief ckv worden bezocht (KV/K/3 'Culturele en kunstzinnige activiteiten') bij muziek in het kader van MU/K/9 'Muziek en andere kunsten' voor- en nabesproken.	We hebben jaarlijks één keer met een afvaardiging van elke sectie gezamenlijk overleg om de PTA's af te stemmen. We maken dan bijvoorbeeld afspraken over het aantal toetsen en kijken of er inhoudelijke actuele thema's uit de belevingswereld van de leerlingen zijn die we vakoverstijgend kunnen aanpakken.

13. Hoe en met wie wordt het PTA periodiek geëvalueerd?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
In het gezamenlijk overleg met de kunstvaksecties onder begeleiding van de cultuurcoördinator evalueren we aan het eind van elk schooljaar inhoud, vorm, afnamecondities, correctievoorschriften en weging van de SE-toetsen. Dit gebeurt vlak voor de controle door de examencommissie.	Elk jaar plannen we met de vaksectie een moment in maart om het hele PTA te evalueren en voeren we eventuele wijzigingen door: inhoud, vorm, afname. Daarna volgt een controle door de examencommissie, waarna soms ook nog wordt aangepast. Daarbij zoeken we op internet ook altijd enkele PTA's van andere vmbo-scholen op om te kijken of we daarvan kunnen leren.